VERSLAG van de excursie der Kon. Ned. Bot. Ver. te Coevorden en omgeving op (21) 23—27 (29) Augustus 1947.

Ter voorbereiding van deze excursie ging ondergetekende na een weinig bemoedigende correspondentie met diverse Coevordense hotels, op 5—7 Juni eens ter plaatse poolshoogte nemen en kwam terecht in een feestvierende stad en in het boordevol hotel Holman, het enige dat ons in Augustus zou kunnen herbergen. Maar voor mij was er nu geen plaats en ik werd uitbesteed bij Dr BEZOEN, waar ik beide nachten mocht logeren en buitengewoon hartelijke gast-

vrijheid genoot. Het wonderlijke toeval deed zich voor, dat ik juist terecht gekomen was aan het adres, waar de beide BIANCHI's, die zich ook als deelnemers aan de excursie hadden opgegeven, hun intrek zouden nemen. Weinig vermoedde ik echter, dat mijn bevindingen in het hotel een voorbode zouden zijn van wat ons in Augustus te wachten zou staan, een gebeuren, dat z'n invloed op onze excursie had en haar een onrustig, rommelig karakter gaf. De samenkomst was bepaald op 22 Augustus. Maar reeds de 21ste begon SLOFF met trein-notities, afgewisseld met volledige inventarisaties in de hokken. L7. **51** 44, 53 42, 43, **61** 13, 14, 21, 22, **62** 11, 12, 21, 22, **63** 11, 12, 21, 22, wat hij de volgende dag voortzette in L7. **25** 24, 42, 43, **26** 13, **35** 31, 33, **44** 22, 23, 43, **54** 21, 23, 32, 33, 34, **61** 13, 14, 21 en **64** 11. — P. JANSEN, KRUSEMAN en KLOOS brachten 's morgens een bezoek aan enkele van ouds bekende terreinen in Deventer, waar de adventiefflora weliswaar nog niet rijk was, maar toch blijkbaar herstellende. Onder meer werden waargenomen: *Eragrostis minor* en *abyssinica*, *Glaucium corniculatum* var. *tricolor*, *Chenopodium album pseudopulifolium*, *Setaria viridis*, *Solanum nigrum chlorocarpum* en *Hirschfeldia incana* var. *incana*. f. *leiocarpa*. De trein bracht ons naar Coevorden, waar wij aan het station door DE BRUIN, JOH. JANSEN, SLOFF en V. D. WIJK werden verwelkomd met de blijde tijding, dat de excursie in het hotel niet verwacht werd. De hotelhouder beweerde sedert onze besprekingen in Juni niets meer van mij vernomen te hebben, hoewel ik, zoals afgesproken was, einde Juli hem uitvoerig geschreven had. — Het was natuurlijk mijn fout, dat ik geen bevestiging van de ontvangst van mijn brief had gevraagd. — Er was een geweldig huwelijksfeest in het hotel, dat stampvol was met bruiloftsgasten. Wij konden daarom de beide eerste nachten daar niet logeren en werden eerst in twee, later in drie groepen uitbesteed. Inmiddels waren BRAND, V. OOSTSTROOM, VAN DER WIJK, VLIEGER en HEIMANS gekomen en werden 's avonds V. SOEST en WESTHOFF nog verwacht. Na het diner vertrok de grootste groep naar hotel de Boer in Dalen, deels in de auto van de zaak, deels met die van VLIEGER; het waren BRAND, DE BRUIN, HEIMANS, P. JANSEN, KRUSEMAN, V. OOSTSTROOM, SLOFF, VLIEGER en V. D. WIJK, terwijl JOH. JANSEN en KLOOS in Coevorden bleven. Spoedig voegde zich WESTHOFF bij ons en gezamenlijk haalden wij V. SOEST van de laatste trein, na de avond o.a. benut te hebben om ons ten huize van Dr BEZOEN met vader en zoon BIANCHI in verbinding te stellen. Wij kregen onderdak in een klein kroegje met primitieve, maar keurig nette logeergelegenheid. 's Morgens zouden wij gezamenlijk in Hotel Holman ontbijten, maar toen het Dalense gezeldingen in het hotel een voorbode zou zijn van wat ons in Augustus

schap door de goede zorgen van VLIEGER in twee groepen aankwam, bleken die reeds een voortreffelijk ontbijt genoten te hebben. Zij waren vol lof over hun logies, maar brachten het bericht mee, dat twee van de gasten 's avonds niet terug mochten komen. Na veel gezanik kwamen BRAND en P. JANSEN 's avonds samen met STOMPS en WEEVERS, die 's middags arriveerden, in hotel Wely uitstekend terecht.

's Morgens maakten wij allen gezamenlijk, na een half uurtje oponthoud aan het Douane-kantoor, waar wij ten slotte een 4-tal vergunningen op naam kregen om in de verboden strook te botaniseren, op uitdrukkelijke voorwaarde, dat wij niet met Duitsers zouden spreken, een wandeling ten Z.O. van de stad, langs het kanaal van Oud Picardië tot aan de grens en van daar door het bouwland noordwaarts tot de Schoonebeker straatweg en zo naar Coevorden terug. Daar wachtte ons een nieuwe verrassing. Er was niet op de lunch gerekend. Rond het biljart werden enkele sneedjes brood en wat koffie geserveerd, een naburige fruitwinkel werd leeg gekocht, eerst van goede Clapsfavorite, later onrijpe jutteperen, ook enige ontbijt- en andere koeken doken op; intussen werd met de hotelier geconfereerd, die 's avonds een diner en vanaf morgen na de bruiloftsdrukte, een goede verzorging beloofde. Kort daarop deed zich een incident voor. KRUSEMAN kwam binnenvallen met het bericht, dat we 's avonds allen in Dalen terecht konden. Hij was dit inmiddels gaan afspreken in overleg met een aantal leden van het gezelschap en in de mening, dat ook ik van zijn missie wist en er mee accoord ging. Toen dit echter niet het geval bleek en daar ik juist met de huisbaas tot overeenstemming gekomen was, werd Dalen weer afgezegd en was hiermede het incident gesloten. In drie groepen gingen wij toen de petroleumvelden verkennen. De eerste groep fietsers, BIANCHI Jr HEIMANS, JOH. JANSEN, KRUSEMAN, v. OOSTSTROOM en VAN DER WIJK noteerden in L7. **27** 12 en 21, de tweede groep, BIANCHI Sr, DE BRUIN, P. JANSEN, SLOFF, WEEVERS en WESTHOFF, fietste wat verder op en inventariseerde L7. **18** 34 en **28** 11, terwijl de derde groep: BRAND, KLOOS, v. SOEST en VLIEGER per auto tot aan de grens ten O. van Nieuw Schoonebeek reed en de hokjes L8 **25** 14, 21, 24, **26** 12, 13 en 14 bewerkte. Zondag 24 Aug. 's morgens door een groot gedeelte van het gezelschap een wandeling langs haven, fabriek en spoorwegterreinen, stortplaatsen en vuilnisbelt ten Z.W. van de stad gemaakt, vrijwel geheel in L7 **26** 11. De auto ging met P. JANSEN, v. SOEST, STOMPS en VLIEGER naar Gramsbergen, waar westelijk van deze plaats de hokjes L7 **25** 11, 12, 13 en 31 opgenomen werden. De groep DE BRUIN, HEIMANS en JOH. JANSEN fietste naar Holthone en inventariseerde L7 **25** 14 en 41. De tweede groep

fietsers, BRAND, BIANCHI Sr, KRUSEMAN, SLOFF, WEEVERS en WESTHOFF namen in dezelfde richting L7 **25** 23 voor hun rekening. 's Middags ging, ondanks de sterke wind, een grote groep fietsers naar de plaats waar de Vecht ons land binnenvalt. Inventarisaties van de hokken L7 **25** 42, 43, **35** 22 en 24 werden gemaakt en een rups van de Koninginnepage, die in **35** 24 op *Pimpinella saxifraga* huisde, werd naar Amsterdam geëvacueerd.

Maandag 25 Aug. 's morgens fietsen BIANCHI, DE BRUIN, HEIMANS, JOH. JANSEN, KRUSEMAN, V. OOSTSTROOM, SLOFF, V. SOEST, WEEVERS en WESTHOFF naar het N.-Westen, verdelen zich in groepen en vullen excursielijsten in voor de hokken K7 **65** 33, L7 **14** 12, 14, 21, 22, 32, 34 en **24** 12, terwijl de auto met VLIEGER, P. JANSEN, KLOOS, STOMPS en V. D. WIJK nog verder westelijk naar het Hollandse veld gaat, waar een stevige wandeling door de hokken L7 **13** 14, 34 en 24 wordt gemaakt. 's Middags begint het gezelschap reeds aanmerkelijk te dunnen en gaat de groep BRAND, DE BRUIN, JOH. JANSEN, P. JANSEN, KLOOS en V. OOSTSTROOM de hokken L7 **15** 42 en 44 bewerken.

Dinsdag 26 Aug. maken BIANCHI, DE BRUIN, HEIMANS, JOH. JANSEN, V. OOSTSTROOM, SLOFF en STOMPS een dagtocht, door met de trein naar Gramsbergen te gaan en van daaruit te voet de hokken L7 **35** 12, 14, 21, 23, 24 en 42 te bewerken. In **35** 21 worden coloradokevers in een akker gesignaleerd. P. JANSEN en KLOOS gaan 's morgens op de fiets naar het Noorden tot aan de Oosterhesseler brug over de Hoogeveense vaart, hokkende in K7 **65** 22 en 24, lunchen dan in Dalen om vervolgens in K7 **66** 33, 34, 43 en 44 noterende, langs de spoorlijn over Dalerveen naar Coevorden terug te keren.

Woensdag 27 Aug. 's morgens maken de overblijvenden, BIANCHI, DE BRUIN, HEIMANS, JOH. JANSEN, P. JANSEN, KLOOS, SLOFF en V. OOSTSTROOM nog een tochtje naar L7 **16** 31. Nu voegt zich V. D. KLOOT nog bij het gezelschap en maakt met BIANCHI en SLOFF, nadat zij de overigen uitgeleide hebben gedaan, nog een autotocht naar L7 **18** 12 en L8 **15** 13, 31 en 41, waarna SLOFF alleen nog aantekeningen maakt in L7 **16** 32, 33, 34, 41, 42, **17** 31 en 32. Donderdag 28 Aug. zet hij dit nog voort in L7 **34** 24, 42, 43, 44, **44** 21, 34 en 41 en Vrijdag 29 Aug. in L7 **44** 32, **53** 24, 42, 44 en **63** 22. —

In totaal werden voor 80 hokken excursielijsten ingevuld, terwijl bovendien lijstjes met losse opgaven aanwezig zijn uit 22 andere. De lijst van glossen op plantenbussen kan worden aangevuld met de geestigheid van een jeugdige Drent: „Die vent loopt nou nog met een gasmasker".

In de hier volgende lijst van waargenomen soorten is achter de naam aangegeven het aantal malen, dat zij genoteerd is; indien dit

aantal boven de 25 ligt (meestal belangrijk daarboven) is zij als algemeen (*a*) aangegeven. Als van een soort op de excursie herbariummateriaal is verzameld, is tussen [] aangegeven door wie dit is geschied.

B. betekent dan Dr J. BRAND te Doesburg, H. = Prof. Dr J. HEIMANS te Amsterdam, JOH. J. = JOH. JANSEN te Malden †, herb. nu in Leiden, P. J. = Dr P. JANSEN te Amsterdam, K. = KLOOS te Dordrecht, O. = Dr S. J. VAN OOSTSTROOM te Leiden, S. = Ir J. L. VAN SOEST te 's Gravenhage, V. = Ir J. VLIEGER te Leeuwarden en W. = Dr V. WESTHOFF te Driebergen.

In het blad L8 was nog nooit genoteerd. Als eerste plant in dit kaartblad werd aangeschrapt: *Polygonum aviculare*, die, voorzover uit de 8 nu van dit blad aanwezige inventarisaties blijkt, wel typerend is voor de povere flora van die streken. In het blad K7 zijn slechts 6 hokjes bewerkt. De daar gevonden planten zijn alleen afzonderlijk vermeld, als zij op de L-bladen niet genoteerd waren op deze excursie.

Acer, *Pseud.* (4) Ach, *m* (a) ook herhaaldelijk roodbloemig, *p* (a). Acor (a). Aeg. (22). Aeth. (6). Agrostis *a* (a), *c* (a) *v* (a) Air *c* (a), *f* (9). Aj *r* (2). Alch *v* (1). Alis *n* (1), *P* (a). Aln *g* (a), *i* (1). Alop *a* (3), *g* (12), *p* (4). Amar *r* (2). Ambr *a* (1) Amelanchier canadense? (3). Ammo *a* (1). Andr (1) in L8. Ang (a). Anthem *ar* (1). Antho *o* (a), *P* (11). Anthr *s* (21). Ape *S* (19). Arrh (6). Art *v* (a). Aspl *R—m* (1). Athy *f—f* (14) [O.]. Atri *lat* (16), *p* (24) [O. grove vorm met grote en kleine vruchtkelkbladen]. Av *fa* (1), *prae* (6), *sativa* (9).

Bat *het* (1). Bel (a). Beru (2) Betu (a). Bid *c* (23) ook vaak f. *radians* [O.], *connatus* (19) [B.O.S.V.W.], *melanocarpus* (19) [B.O.S.], *t* (a). Ble (2). Bras *o* (5). Bro *i* (2), *m* (24), *r* (1). But (12).

Calama *la* (19) ook var. *angustifolia* [P.J.]. Cale *o* (2). Calli (4) [W.] *s* (1), *v* (1) [Joh. J.]. Callu (a). Calt (12). Camp *rot* (21). Caps (a). Carda *p* (11). Cardu *cr* (3). Care *ac . . a* (4), *ar* (9), *disti* (3), *hi* (15), *lepo* (8), *mu* (1), *nemorosa* (4), *panicu* (2), *pi* (3), *Ps* (2), *re* (1), *ro* (5), *stric* (1), *vulg* (6). Centa *Cy* (a), *decipiens* (4) [S]., *diluvialis* (1) [S], *J* (19), *microptilon* (3) [S], *pratensis* (2) [S.]. Ceras *ar* (13), *s* (4), *tr* (a). Cerat *d* (4). Chae *t* (8). Chel (2). Chen *a* (a), *Berlandieri* (1) [O.], *b—h* (1), *p* (4), *r* (1). Chrysa *i* (20), *L* (20) [O. abnormaal ex. zonder lintbloemen], *s* (3). Cicu (22). Cin *p* (1). Cirsi *ar* (a) ook witbloemig [O.], *l* (19), *p* (23). Com (17). Conva *maj* (2). Convo *a* (3), *se* (22). Corr (1). Coryd *cl* (17). Coryl *a* (2). Coryn *c* (12). Crat *m* (20), *o* (3) [O]. Crep *b* (1), *v* (15). Cus *eu* (5) [O.]. Cynod *D* (1). Cynos *c* (14).

Dac (a). Dau (9). Dian *d* (15) [S]. Dipl. *t* (1). Dra *v* (1). Dro *i* (2), *r* (4).

Elo (14). Epil *a* (a), *h* (12), *m* (3), *pal* (9) [O.], *par* (2), *r* (1) *v* (2). Epip *l* (3). Eq *a* (a), *l* (16), *littorale* (2) [W.] *p* (10) [O.] ook f. *polystachyum* [O.]. Eric *T* (a), Erig *c* (16). Erio *p* (5), *v* (1 in K.7). Erod *c* (9) [O.]. Erys *Ch* (5), *h* (1). Eupa (1). Eupho *H* (3), *Pep* (2). Euphr *Od* (5), nemorosa (3), stricta (23) [W.].

Fes *a* (7), *e* (a) [P. J.], *g* (1), *o* (a), *rub* (a) Frax (22). Fu *o* (1).

Galeops *b* (4), *T* (a), *v* (2). Galins *p* (a). Galin *Ap* (13), *M* (2), *p* (a), *sax* (6), *u* (9), *v* (19). Gent *P* (2). Ger *m* (3), *pu* (2). Geu *u* (10). Gle (a). Gly *d* (2) [O.], *f* (a), *s* (a). Gna *s* (1 in K7), *u* (a).

Hed (7). Heleo *a* (7), *p* (9). Helianthus (1) [O. S. K.]. Hera (18). Hern *g* (7) [S.]. Hiera *laev* (a, ook ssp. *rigidus*), *Pi* (a) [S], *u* (7). Holc *l* (a), *m* (a). Hor *sativum* (1). Hott (8). Hu (a). Hydroch (a). Hydroco (a). Hyo (1). Hype *hu* (2), *pe* (a), *q* (8), *t* (2) Hypo *r* (a) ssp. *erecta v. S.* (2) [S].

Ile (4). In *b* (2). Ir *ps* (a).

Ja *m* (12). Junc *bu* (a), *cong* (2), *e* (a), *f* (2) [H.V.W.], *l* (9), *o* (1), *pratensis* = *l* × *sy* (1) [O.], *su* (2, alleen in L8), *sy* (4), *tenu* (5). Juni (9).

Lac *sativa* (1) [O.]. Lami *al* (23), *p* (4). Lamp (7). Lap *sp* (8), *notha* (10), *t* (1) [K.O.]. Lathy *pa* (1), *pr* (2). Leer (3) [P.J. H.W.]. Lem *g* (1), *m* (a), *p* (17), *t* (6). Leont *a* (a). Lepid *densifl* (1) [H.], *neglec* (1) [H.] *rud* (2). Limn (7). Lina *m* (1), *v* (a) [O. *pelorie*]. Linu *usit* (1). Lol *m* (15), *p* (24). Lon *P* (15). Lot *c* (19) [O], *u* (a). Luz *c* (3), *mu* (1). Lychn *d* (a), *F* (21), *ves* (13), *d* × *ves* (4) [Joh. J. O.]. Lycopo *cl* (1) Lycopu (24). Lys *Nu* (15), *t* (9), *v* (a). Lyt *S* (a). Maj (5). Malv *m* (1), *v* (1). Matr *Ch* (7), *d* (12). Med *f* (1), *l* (3). Melam *p* (1), Melil *ar* (1). Ment *aq* (16), *ar* (a), *aq* × *ar* (23) [O.], *velutina* (3). Meny (3). Moehr (6). Mol (a) subsp. *litoralis* [P. J.]. Mont *m* (1). Myoso *c* (1), *h* (1 in L.8), *i* (5), *p* (a). Myric *G* (1).

Nardu (6). Narth (1). Nast *am* (22), *p* (24), *s* (2). Nu (a). Ny (15).

Oena *Ph* (14). Oeno *b* (6). Onon *s* (11) [O.]. Ornithog *u* (1). Ornithop *p* (1 en 1 in K.7). Osm (8). Ox *a* (1), *s* (7).

Pan *C*—*G* (23), *laevifolium* (2) [P. J.], *l* (6), *miliaceum* (1). Ped *p* (1). Pep (1) Peta *o* (1). Phalar *a* (22). Phl *p* (a). Phr (a). Pim *m* (1), *S* (14). Pinu *Pin* (1), *sy* (17). Plan *l* (a), *m* (a). Poa *a* (a), *n* (4), *pr* (a), *se* (7) [O.] *t* (10). Polygona *m* (8), Polygonu *am* (a) *av* (a), *C* (a), *condensatum* (3) [O.], *D* (12), *H* (a), *lap* (a) *min* (12) [O.], *mit* (11) [O.] f. *albiflorus* [O.], *n* (6), *Pe* (a), *H* × *min* (1) [O.]. Polypod (7). Polys *F*—*m* (6) *s*—*dil* (15), *s*—*eusp.* (19). Pop *canad* (2), *monilifera* (1), *n* (4), *t* (10). Pota *cr* (1), *l* (13), *n* (21), *pec* (1), *per* (6). Potent *ans* (a), *arg* (1), *pr* (4), *rep* (3), *T* (a). Prune (22). Prunu *cerasus* (3), *Pa* (4), *serot* (2), *sp* (18). Pt (4).

Qu *R* (a), *s* (1), *R* × *s* (1).

Ran *ac* (a), *b* (2), *Fl* (a), *L* (2), *r* (a), *sce* (3). Raphanu *r* (10), *s* (2). Rha *c* (1) [O.], *F* (a). Rhina *ma* (3) ook f. *serotina* [B.], *mi* (4). Rhynch *a* (3), *f* (1 in K.7). Rib *G* (1), *n* (7), *r* (1) [B.]. Rob (9). Ros *agrestis* (2) [B. Joh. J. O. S.], *ca* (13), *du* (2), *ru* (1). Rubus *spec* (22), *affinis* (3) [S], *fissus* (4), *gratus* (1), *Id* (15), *nemorosus* (7), *plicatus* (13). Rum *Ac . . . sa* (a), *Ac . . . la* (a), *cr. Hyd* (a), *o* (a), *sa* (1).

Sagin *n* (1), *p* (16). Sagit (a). Salix *ac* (4), *al* (16), *amy* (20) [O.], *au* (a) [O.], *ca* (1), *ci* (a) [O.], *au* × *ci* (2) [O.], *f* (3) [O.], *al* × *f* (1) [O.], *am* × *f* (1) [O. ook m. *stipitata*], *pe* (2) [O.], *pu* (4), *re* (a) [O.], *vim* (15) [O.] var *angustifolius* [O.], *ca* × *vim* (1) [S.], *ci* × *vim* (1) [O.]. Samb *n* (a, ook herhaaldelijk var. *laciniata*). Sang *m* (1), *o* (4). Sar (a), Scir *cae* (1 in K7), *l* (8), *se* (2), *sy* (12). Sclera *a* (6), *p* (4). Scro *no* (12). Scut *g* (a). Secale (4). Sed *ac* (3), *B* (2), *p* (18), *r* (2). Senec *a* (11), *J* (2), *p* (1), *sy* (19), *vi* (4), *vu* (a). Set *vi* (7). Sin *al* (1), *ar* (8). Sis *A* (1), *o* (a), *S* (1). Siu (12). Sola *D* (a), *n* (a), *tuberosum* (6). Soli *canadense* (1), *serotina* (3) [O.], *v* (5). Son *ar* (8), *as* (12), *o* (6). Sor *a* (a). Sparg *r* (18, vermoedelijk steeds ssp. *polyedrum*), *s* (8). Spergula *a* (a) Spergularia *r* (10). Spirae *U* (a). Stach *ar* (2), *p* (a). Stel *gl* (16), *gr* (22), *m* (a), *u* (2). Stra (15), Suc (a). Sym *o* (22).

Tan (a). Tar (a), *vulgaris* (5), *parvuliceps* (4) [B. S.]. Teu *sc* (2), Tha *fla* (4). Thl *ar* (3). Thr (9). Thym *ang.* (8), *Cham* (3). Thys (19). Tor *A* (8). Trag *pr* (3). Trif *ar* (3), *h* (10), *mi* (11), *pra* (a), *rep* (a). Trigl *p* (6). Trit *r* (a), *sativum* (1). Tus (6). Typha *a* (14). *l* (14).

Ulm *c* (8). Ur *d* (a), *u* (10). Utr. *v* (2).

Vacci *My* (4), *V* (2). Valeriana *d* (1), *o* (24). Verba *n* (1). Vero *An* (1), *ar* (2), *Be* (1), *Ch* (7), *lo* (13) [H. O. S.], *of* (3), *sc* (5), *se* (4). Vib *O* (14). Vic *C* (a), *Faba* (1). Vio *can* (16), *pa* (14), *st* (1), *t—arv* (13) *-hort* (2) *-vulg.* (7).

Zea *Mays* (1).

Bij het inboeken van deze gegevens in de I.V.O.N.-albums bleek voor het kaartblad L7, dat niet minder dan 75 nieuwe fiches moesten worden ingelegd, wat het aantal voor dit blad bekende soorten van 593 op 669 bracht.

A. W. Kloos Jr.